

Från JO:s ämbetsområde

Otillständigt dröjsmål vid besvarande av remisser i taxeringsprocess samt landskamrers ansvar för att missförhållande undanröjs

Hänsyn till viktiga allmänna och enskilda intressen kräver att ordförande i taxeringsnämnd skyndsamt avger sina yttranden i besvärsmål. Ansvaret härför åligger inte endast ordföranden utan även landskamreraren. Den senare är nämligen ansvarig för införskaffandet av yttranden över besvär, som anförts hos prövningsnämnden. I egenskap av ledare för prövningsnämndens kansli åligger det honom även att se till att kammarrättsbesvären inom länsstyrelsen handläggs på riktigt vis. Detta har nyligen inskräpts genom att Högsta Domstolen den 5 juni innevarande år på föranstaltande av JO dömt en landskamrer för tjänstefel, därför att denne inte med kraft ingripit mot en försumlig ordförande i taxeringsnämnd. Även den såsom ordförande i taxeringsnämnden tjänstgörande länsassessorn dömdes för tjänstefel genom lagakraftvunnen dom av Svea Hovrätt den 18 januari 1962. Ordföranden fälldes därjämte till ansvar för att han underlåtit att underrätta skattskyldig om avvikelser från självdeklaration. Då det kan vara av intresse för läsarna att ta del av JO:s synpunkter följer här ett utdrag av den åtalsinstruktion, som JO utfärdat. — I det följande benäms ordföranden X och landskamreraren Y.

Olägenheter av dröjsmål med yttranden

En alltför sen redovisning av målen medför stora olägenheter framförallt i de

fall, då — såsom i fråga om det övervägande flertalet taxeringsmål i prövningsnämnden — tidpunkten för måls avgörande är författningenligt bestämd till senast den 30 juni eller då målets avgörande senast vid denna tidpunkt eljest är önskvärt. Inkommer ordförandens yttrande först någon gång i maj eller juni, kan målets behöriga handläggning allvarligt äventyras, därigenom att tiden för parternas — taxeringsintendentens och den skattskyldiges — samt prövningsnämndens behandling av saken blir alltför knapp. Detta accentueras särskilt vid den hårda arbetsbelastning som vanligtvis plägar känneteckna prövningsnämndsarbetet nämnda tidpunkt på året. Det sagda gäller i all synnerhet mera besvärliga mål; i dylika mål bör följaktligen ordförandens yttrande avgivas i mycket god tid före prövningsnämndsarbetets avslutande för att erforderlig tid skall stå till förfogande för målets beredning och avgörande på ett ur rättssäkerhetssynpunkt betryggande sätt. Genom att, såsom han själv uppgivit, uttänja handläggningen av de mera besvärliga målen har X alltså — även om hans förfaringssätt varit betingat av strävan att söka åvägabringa ett säkert underlag för en riktig taxering — i anmärkningsvärd mån satt sig över taxeringsprocessens krav. Dessa krav hade dock bort beaktas av en tjänsteman i X:s ställning. X:s förfarande har medfört påtagliga olägenheter icke blott, såsom här nämnts, för det allmänna utan även för de enskilda. Tillbörlig hänsyn till de enskilda kräver att de få besked inom rimlig tid och att de icke skola, där ej ofrån-

komliga hinder möta, behöva i årtal oroa sig för skattekrav, som hotar själva existensen av deras ekonomiska verksamhet och som senare visade sig icke kunna vidhållas.

Av anförda skäl finner jag — även med beaktande av X:s stora arbetsbörda — hans underlåtenhet att inom skälig tid besvara remisserna böra läggas honom till last såsom tjänstefel av beskaffenhet att böra beivras.

Landskamrerarens skyldighet att ingripa mot missförhållanden

X:s dröjsmål med att besvara remisser i beskattningsmål ha uppenbarligen haft sådan varaktighet och omfattning att ett kraftfullt inskridande från landskamrerarens sida i syfte att åvägabringa omedelbar och varaktig förbättring i de otillfredsställande förhållanden, som rådde i fråga om X:s besvarande av honom tillställda remisser, var oundgängligen påkallat. Enligt min mening borde Y, så snart mera påtagliga dröjsmål med besvarandet av remisser yppat sig, på ett kraftfullt sätt ha klargjort för X, att dylika missförhållanden icke kunde tolereras från det allmännas sida och att länsstyrelsen icke kunde behålla X såsom taxeringsnämndsordförande, om nya dröjsmål förekomme. Vidare borde Y bestämt de tider, inom vilka yttranden i anledning av obesvarade remisser skulle avgivas av X. Åtgärder av nu antytt slag i förening med verksam tillsyn därå att X behörigen avgav infordrade remissvar, torde helt visst ha lett till åsyftat resultat utan att ingripande i syfte att beröva X honom anförtrott taxeringsuppdrag behövt ske. Först om det visat sig att dylika åtgärder icke lett till önskvärd förbättring, hade längre gående ingripanden bort övervägas.

Något kraftfullt ingripande av det slag som här ifrågasatts i anledning av missförhållandena har emellertid icke förekommit från Y:s sida. Det förefaller sannolikt att frånvaron härav medverkat till att X egen känsla för nödvändigheten att skyndsamt besvara remisserna avtrubbats.

Vad angår Y:s huvudsakliga invändning mot ett ingripande mot X, att en successiv förbättring inträtt beträffande dennes redovisning av remisser, synes böra framhållas, att dröjsmålen — om man betraktar de prövningsnämndsmål som inkommo åren 1956—1958 och sålunda ligga i tiden före anmälan till JO — slutligen kommit att omfatta omkring var tredje remiss mot ursprungligen drygt varannan. Denna förbättring under en treårsperiod synes svårligen kunna anses vara av sådant slag att den kan utgöra godtagbart skäl för landskamreraren att underlåta att på ett verksamt sätt ingripa mot X. Det är vidare att märka att dröjsmålsremisserna i prövningsnämndsmålen i åtskilliga fall redovisas så sent som i maj och juni. Med hänsyn härtill var det såväl i det allmännas som i enskildas intresse i hög grad påkallat att åtgärder vidtogos för att åvägabringa bättre processförhållanden och motverka rättsförluster. Vid bedömning av behovet av ett ingripande är vidare att beakta den utomordentliga vikten av att ej en högre befattningshavare hos länsstyrelsen i egenskap av taxeringsnämndsordförande opåtalat år efter år på ett flagrant sätt åsidosatt den ordning för prövningsnämndsprocessen, som följer av gällande bestämmelser till skydd för viktiga allmänna och enskilda intressen. Av nu angivna skäl måste det anses ha ålegat Y såsom en tjänsteplikt att verksamt ingripa mot X:s dröjsmål för att därigenom åvägabringa en bättre ordning. Genom sin

underlåtenhet att göra detta måste Y anses ha gjort sig förfallen till tjänstefel.

Landshövdingen i länet har för mig framhållit, att Y städse på ett förtjänstfullt sätt fullgjort sina åligganden, och att det tidigare icke förekommit anledning till någon anmärkning mot hans tjänstutövning. Det är vidare mänskligt att Y — i betraktande av de i ärendet upplysta förhållandena — dragit sig för ett kraftfullt ingripande och i det längsta hoppats på att de påminnelser, som givits X, skulle leda till en förbättring. När jag likväl icke anser mig böra begagna mig av min befogenhet att eftergiva åtal är anledningen härtill främst, att det för mig framstår såsom oundgängligt att av hänsyn till de mycket viktiga allmänna och enskilda intressen, om vilka här är fråga, med kraft inskräpa vikten av att en chefstjänsteman i landskamrers ställning vakar över att sådana långvariga missförhållanden, som yppats i ärendet, icke tillåtas förekomma.

Underlåtenhet att tillsända skattskyldig underrättelse från självdeklarationen

X:s underlåtenhet att skriftligen under-

rätta den skattskyldige om de vidtagna avvikelserna från deklarationen är icke att betrakta allenast såsom en försummad formalitet. Även om X och den skattskyldige samtalat med varandra om vissa av de ändringar i deklarationen, som borde vidtagas, skulle ett skriftligt besked om ändringarna ha haft en praktisk betydelse som icke bör underskattas. Iakttagandet av föreskriften om skyldighet att skriftligen underrätta skattskyldig om vidtagen avvikelse skulle nämligen ha möjliggjort för den skattskyldige att förstå hur den taxerade inkomsten beräknats och att kontrollera att rättelserna voro befogade. Underlåtenhet att iakttaga berörda föreskrift medför vidare, att ordningen för prövningsnämndsprocessen rubbas på så sätt, att den skattskyldige i sådant fall är berättigad att anföra särskilda besvär intill utgången av året efter taxeringsåret (jfr 99 § i 1956 års taxeringsförordning). Redovisningen av skälen för nämndens beslut är dessutom av betydelse för ärendets beredning i prövningsnämnden — — —